

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Тернопільської початкової школи № 1

Тернопільської міської ради

_____ Катерина ПОЛІЩУК

Освітня програма

Тернопільської початкової школи № 1

Тернопільської міської ради

на 2022/2023 навчальний рік

СХВАЛЕНО

Рішенням педагогічної ради

Тернопільської початкової школи № 1

Тернопільської міської ради

Протокол від 29.08.2022р. № 1

Голова педагогічної ради

_____ Катерина ПОЛІЩУК

Тернопіль – 2022

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до статті 33 Закону України «Про освіту», що набрав чинності 28 вересня 2017 року, статті 15 Закону України «Про загальну середню освіту» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 463-IX від 16.01.2020 р.) **освітня програма** - це документ, що містить комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями визначених цією програмою очікуваних результатів навчання, який розробляється і затверджується відповідно до цього закону.

Основою для розроблення освітньої програми є Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87.

Освітня програма Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради відповідно до вимог ст. 15 Закону України «Про загальну середню освіту» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 463-IX від 16.01.2020 р.) **визначає:**

- загальний обсяг навчального навантаження;
- перелік, зміст, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей або окремих предметів, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення;
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальної програми, відповідно до кожної змістової лінії;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

Для реалізації мети діяльності Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради освітню програму на 2022-2023 навчальний рік розроблено відповідно до таких документів:

- > Закону України «Про освіту»;
- > Закону України «Про загальну середню освіту»;
- > Указу Президента України 18 травня 2019 року № 286/2019 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»;
- > Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»;
- > Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87;
- > «Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту „Інтелект України“ (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, науковий керівник І. В. Гавриш)», затверджено листом Державної служби якості освіти від 06.08.2020 р. № 01/01-23/929 «Щодо результатів експертизи освітньої програми», протокол засідання педагогічної ради Тернопільської початкової школи №1 від 29.08.2022р.;

- > Наказу МОН України від 16.08.2017 року № 1181 «Про затвердження експериментального навчального плану початкової школи експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів, які працюють в межах дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти»;
- > Наказу Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 903/р. «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 рр. Із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»;
- > Наказу Міністерства освіти і науки України від 08.04.2015 року № 412 «Інструкція щодо ведення Класного журналу для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів» (zareestrovanoї в Міністерстві юстиції України 27.04.2015 р. за № 472/26917);
- > Листа Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 року № 1/9-332 «Методичні рекомендації щодо заповнення Класного журналу для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів»;
- > Листа Міністерства освіти і науки України від 02.04.2018 року № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкових класів»;
- > Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти (Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 року № 2205; zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 10 листопада 2020 р. за № 1111/35394);
- > Листа Міністерства освіти і науки України від 06 лютого 2008 року №1/9-61 «Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів»;
- > Листа Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 року № 1/9-332 «Щодо структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні»;
- > Наказу Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 128 «Про затвердження нормативів наповненості груп, класів загальноосвітніх шкіл та порядку поділу на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах»;
- > Наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»;
- > Листа Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 р. № 1/3725-22 «Про організацію освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного часу»;
- > Статуту школи;
- > Стратегії розвитку Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради на 2021/2025 рр.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма Тернопільської початкової школи №1 (далі – Програма) розроблена на основі освітньої програми науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (далі – Проєкт) та на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (зі змінами), розпоряджень Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 13.12.2017 р. № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», наказів Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 р. № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів» (зі змінами), від 13.07.2017 р. № 1021 «Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня», від 14.08.2017 р. № 1171 «Про завершення I етапу всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів».

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 33) Програма містить:

- вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за цією Програмою;
- перелік освітніх компонентів та їх логічну послідовність, що презентовано в органічній єдності та взаємозв'язку концептуальних засад, цілей, змісту, методів, форм і засобів освітнього процесу в початковій школі Проєкту;
- загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4-х класів;
- очікувані результати навчання здобувачів освіти 2-х і 4-х класів.

Освітня програма набуває чинності після схвалення педагогічною радою та затвердження керівником закладу. Цю освітню програму заклад необхідно оприлюднити на офіційному вебсайті. Ураховуючи індивідуальні освітні потреби учнів, педагогічна рада може ухвалити рішення про введення до освітньої програми закладу інших компонентів, які не передбачені Програмою, зокрема корекційно-розвивального складника для осіб з особливими освітніми потребами, індивідуалізованого складника для учнів, які з об'єктивних причин бажають здобути початкову освіту за дистанційною, екстернатною або сімейною (домашньою) формами здобуття освіти (Закон України «Про освіту», стаття 9), складника щодо організації освітнього процесу в позаурочний час, у режимі школи повного дня за умов відповідності чинному Санітарному регламенту. Означені складники реалізуються в межах наявного фінансування або за рахунок інших коштів, не заборонених законодавством України.

Вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за Програмою

Зарахування учнів до 1 класу відбувається відповідно до чинного законодавства на підставі заяв батьків або осіб, які їх замінюють.

Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в закладі розпочинається, як правило, із шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного

навчального року виповнилося сім років, можуть навчатися в класах цього ж навчального року.

До здобуття другого (основного) циклу початкової освіти в закладі допускаються переважно учні, які здобували початкову освіту на першому (адаптаційно-ігровому) циклі у 1–2-х класах.

Перелік освітніх компонентів системи початкової освіти

Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта як перший рівень повної загальної середньої освіти, що відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій, забезпечує, зокрема, наступність із дошкільним періодом і здатність дитини виконувати під керівництвом учителя прості завдання в типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері навчання, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні (Закон України «Про освіту», стаття 10).

Відповідно до дидактичних засад визначення компонентів освітнього процесу до їх переліку віднесено цілі, концептуальні засади їх досягнення, зміст, методи, форми і засоби освітнього процесу в початковій школі.

Цілями початкової освіти в Програмі визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти в закладі на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей.

Компетентність трактуємо відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 1) як інтегровану якість особистості, що є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей і визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Концептуальними засадами досягнення цілей початкової освіти в Програмі є основні положення компетентнісного, особистісно-діяльнісного, системного та синергетичного підходів, зокрема, низка таких взаємопов'язаних положень. Компетентнісна початкова освіта в Програмі:

- **втілює** в життя основні положення компетентнісного підходу та розпочинає процес формування в учнів молодшого шкільного віку ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Під ключовими розуміємо компетентності, що виявляються в здатності людини до ефективної життєдіяльності в усіх сферах людського буття; під загальнопредметними компетентностями, що допомагають особистості успішно опановувати предмети певної освітньої галузі; під предметними – компетентності, що забезпечують повноцінне засвоєння учнями змісту конкретних навчальних предметів. Як органічно взаємопов'язані складові будь-якої компетентності розглядаємо ставлення та цінності, знання; інтелектуальні та практичні вміння й навички (зокрема, такі наскрізні вміння, як читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв'язування проблем,

здатність співпрацювати з іншими людьми). До ключових відносимо такі компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність (Закон України «Про освіту», статті 1, 12);

- **проектується й реалізується** на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти;
- **розглядається** як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. У Програмі реалізується *системна модель формування в учнів ключових компетентностей*, що дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладу освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей. Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 1–4-х класів відбувається під час ранкових зустрічей, на годинах спілкування, на заходах і заняттях у дитячих організаціях та клубах тощо (виховна модель), на уроках «Я пізнаю світ» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цього навчального предмета) та під час вивчення всіх інших дисциплін Типового навчального плану (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку).

Важливою складовою формування соціальної і громадянської компетентностей в учнів є ранкові зустрічі, які згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України проводяться на початку кожного навчального дня впродовж 15–20 хвилин. Оскільки Державними санітарними регламентом та нормами облаштування, утримання закладу освіти та організації освітнього процесу встановлюється початок навчальних занять о 8:30, то ранкові зустрічі розпочинаються о 8:30–8:45 за рішенням закладу освіти. Час на проведення ранкових зустрічей не обліковується в класних журналах.

- **моделюється й упроваджується** в освітній процес на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі поєднання різних методологій і підходів, освітніх технологій і методик, а також їх компонентів; нелінійність – у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом вибору суб'єктами освітнього процесу одного/декількох варіантів його організації, зокрема й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації – у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

Зміст початкової освіти в Програмі визначено відповідно до дидактичних основ конструювання змісту освіти. Згідно з принципом відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема як вихідні розглядаємо положення постнекласичної парадигми освіти, у якій концептуальною освітньою метою визнано створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному нестабільному світі. Аксиологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, емоційний інтелект тощо.

У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Програмі передбачає, з одного боку, упровадження STEM-освіти як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій – ядра 6-го технологічного укладу, а з іншого – формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту.

Як концептуальні засади STEM-освіти, що реалізуються в Програмі, визначаємо низку взаємопов'язаних положень.

1. STEM-освіта має бути неперервною: розпочинатися в дошкільному віці й тривати впродовж усього життя. Раннє залучення дитини до STEM-освіти не лише сприяє розвитку креативного мислення та формуванню дослідницької б компетентності, а й поліпшує соціалізацію особистості, оскільки розвиває комунікативні компетентності під час роботи в команді.

2. STEM-освіта є «містком» між навчанням учнів/студентів та їхньою кар'єрою. За оцінками науковців, у майбутньому 9 із 10 найбільш затребуваних і високооплачуваних спеціальностей належатимуть до NBIC-сектора та вимагатимуть від претендентів високого рівня сформованості міждисциплінарних компетентностей у галузі STEM-дисциплін.

3. Мета STEM-освіти в системі загальної середньої освіти – розвивати в учнів інтерес до навчальних предметів природничо-математичного циклу, а також формувати в них систему взаємопов'язаних компетентностей, зокрема концептуальної (розуміння природничо-наукових і математичних концепцій, операцій та відношень), стратегічної (здатність формулювати й розв'язувати наукові, технічні та технологічні проблеми), когнітивної (здатність логічно мислити, пояснювати, аргументувати, а також здатність до рефлексії), операційної (здатність охайно та точно виконувати операції), аксіологічної (здатність розглядати об'єкт як корисний одночасно зі здатністю вірити у власну ефективність).

4. Характерними для STEM-освіти в системі загальної середньої освіти є:

- фундаменталізація освіти, що виявляється в поглибленому вивченні предметів природничо-математичного циклу;
- інтегроване навчання за темами, а не за предметами, що здійснюється на засадах міждисциплінарного та проєктного підходів;
- навчання на основі власних відкриттів, спрямоване на формування в учнів дослідницької компетентності, опанування ними алгоритму розв'язання винахідницьких задач, інноваційної стратегії розробки проєктів;

- практична спрямованість навчання (на основі здобутих знань учні на уроках створюють прототипи / моделі реальних об'єктів, процесів або продукти сучасної індустрії);
- посилена увага до вивчення англійської мови, оскільки найбільш значущі наукові друковані та інтернет-ресурси публікуються саме цією мовою.

5. STEM-освіта може реалізовуватися як в урочний, так і в позаурочний час. Найоптимальнішим є органічне поєднання обох підходів.

Згідно з принципом єдності змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–4-х класів реалізуються:

- *інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення*, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах («Ажурна пилка», «Алфавіт», «Броунівський рух», «Дерево припущень», «Діалог», «Карусель», «Синтез думок», «Тонкі та товсті запитання», «Учитель», «Шість капелюхів» тощо); технологія навчання в грі; дискусія («Метод прес», «Обери позицію», «Парламентські слухання», «Ток-шоу» тощо); метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання тощо), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми;
- *технологія STEM-освіти* (навчання на основі власних відкриттів; проблемне навчання; запитальне навчання, розв'язання винахідницьких задач на основі теорії розв'язання винахідницьких задач Г. Альтшулера тощо);
- *технологія раціонального читання*, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацьовувати значний обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час. Сутність цієї технології полягає в системній роботі над формуванням в учнів: 1) технічної складової читання за допомогою комплексу спеціальних вправ, що спрямовані на підвищення темпу читання вголос і про себе, розширення обсягу симультанного сприйняття одиниць тексту й удосконалення 8 процесів запам'ятовування; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію завдяки вправам «Ключові слова», «Питайлик», «Техніка аргументації»; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати, та раціонально запам'ятовувати її, висловлювати усно та письмово власну думку щодо прочитаного, обґрунтовуючи її, завдяки комплексу вправ, зокрема «Учитель», «Броунівський рух», «Дебати»; 4) уміння створювати на основі прочитаного власні есе, тексти-розповіді, тексти-описи, тексти-міркування;

- *технологія повного засвоєння навчальних одиниць*, що ґрунтується на таксономії Б. Блума, теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, методиці інтервальних повторень Г. Еббінгауза;
- *технологія збагачення освітнього процесу*, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензулі. Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, спрямованих на створення умов для розвитку в учнів мотивації, креативності та інтелекту.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування в учнів ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей здійснюється за такими освітніми галузями:

1. Мовно-літературна освітня галузь.
2. Математична освітня галузь.
3. Природнича освітня галузь.
4. Технологічна освітня галузь.
5. Інформатична освітня галузь.
6. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
7. Громадянська та історична освітня галузь.
8. Мистецька освітня галузь.
9. Фізкультурна освітня галузь.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1–4 класів визначено відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти, за якими гранично допустиме тижневе навантаження учнів за класами становить: 1 клас – 20 год/тижд.; 2 клас – 22 год/тижд.; 3 клас – 23 год/тижд.; 4 клас – 23 год/тижд.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 2-х і 4-х класів у повному обсязі реалізують вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів молодшого шкільного віку після першого (адаптаційно-ігрового) та другого (основного) циклів початкової освіти, що визначені Державним стандартом початкової освіти.

Установлення ступеня досягнення учнями 1–2-х класів обов'язкових результатів навчання здійснюється відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 10.08.2018 р. № 924 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі» та від 27.08.2019 р. № 1154 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу».

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів 1–2-х класів має формувальний характер, здійснюється вербально та передбачає активне залучення здобувачів освіти до самоконтролю й самооцінювання. Воно має на меті:

- супроводжувати навчальний поступ учнів;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку учнів;
- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати хід реалізації освітньої програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб учнів;
- підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих результатів;

- запобігати побоюванням помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях;
- виховувати ціннісні якості особистості.

Результати оцінювання особистісних надбань учнів у 1-4 класах виражається вербальною оцінкою, об'єктивних результатів навчання у 1-2 класах – вербальною оцінкою, у 3-4 класах – або вербальною оцінкою за рішенням педагогічної ради школи.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють).

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- формувального оцінювання, мета якого – відстеження особистісного розвитку учнів й опанування навчального досвіду;
- підсумкового оцінювання, мета якого – співвіднести навчальні досягнення учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Держстандартом або освітньою програмою.

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі і триває постійно.

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учнів за рік. Під час такого оцінювання рекомендовано зіставляти навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів з урахуванням Орієнтовної рамки оцінювання.

Основою для підсумкового оцінювання можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання. Підсумкову оцінку за рік рекомендовано визначати з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Упродовж навчання в початковій школі учні опановують способи самоконтролю, саморефлексії та самооцінювання, що сприяє стимулюванню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин і корекції в знаннях, вміннях, навичках.

Організаційні питання реалізації Програми. Відповідно до Проєкту класи створюються в будь-якому закладі освіти незалежно від його статусу, організаційно-правової форми та типу з метою неперервного навчання, виховання й розвитку учнів 1–4-х класів і працювати за освітніми програмами Проєкту.

З метою реалізації завдань Проєкту додатково використовуються авторські навчально-методичні та дидактичні матеріали (навчальна програма, методичні рекомендації для вчителя, посібники, зошити з друкованою основою, мультимедійні засоби навчання тощо), що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України та видаються за рахунок коштів, не заборонених законодавством.

Права й обов'язки учасників освітнього процесу визначаються Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», статутом закладу та правилами внутрішнього розпорядку.

Підготовка вчителів закладу регламентується Законами України «Про освіту» (стаття 54, частина 2), «Про повну загальну середню освіту» (стаття 51), постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Відповідно до цих нормативно-правових актів кожний учитель несе персональну відповідальність щодо щорічного підвищення своєї кваліфікації. Останнє є однією з необхідних умов для проходження ним атестації в порядку, визначеному законодавством.

Загальний обсяг підвищення кваліфікації вчителів не може бути меншим, ніж 150 годин на п'ять років, з яких не менше 10% загальної кількості годин мають бути спрямовані на вдосконалення знань, умінь і практичних навичок у частині роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Він оплачується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Учителям відшкодовуються відповідно до законодавства витрати, пов'язані з відрядженням на підвищення кваліфікації.

Учителі самостійно визначають конкретну форму (або поєднують декілька форм) підвищення кваліфікації (інституційну — очну, заочну, дистанційну, мережеву; дуальну; на робочому місці тощо), її види (навчання за програмою підвищення кваліфікації; стажування; участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та суб'єктів надання освітніх послуг із підвищення кваліфікації (далі — суб'єкти підвищення кваліфікації).

Суб'єктом підвищення кваліфікації вчителів може бути комунальний заклад післядипломної педагогічної освіти, заклад вищої освіти, громадська організація, інша юридична чи фізична особа, що здійснює освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації педагогічних працівників за умов, якщо розроблена й затверджена ним відповідна програма відповідає пунктам 10–11 постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами) та оприлюднена на вебсайті суб'єкта.

Суб'єкт підвищення кваліфікації організовує освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації за місцем провадження власної освітньої діяльності та/або за місцем роботи вчителів, за іншим місцем (місцями) та/або дистанційно, якщо це передбачено договором та/або відповідною програмою.

Суб'єкт підвищення кваліфікації вчителів з метою забезпечення її якості організує підготовку тренерів, що повністю відповідає положенням постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами), та здійснюється на кошти, не заборонені чинним законодавством України.

Підвищення кваліфікації вчителів здійснюється згідно з планом підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти на певний рік, що формується, затверджується і виконується відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами). На підставі плану підвищення кваліфікації засновник закладу (уповноважена ним особа) забезпечує укладення між закладом та суб'єктом (суб'єктами) підвищення кваліфікації договору про надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації на відповідний рік.

За погодженням учителя, керівник закладу і суб'єкта підвищення кваліфікації терміни підвищення кваліфікації вчителя впродовж відповідного року можуть бути уточнені без внесення змін до плану підвищення кваліфікації.

За результатами успішного підвищення кваліфікації суб'єкт підвищення кваліфікації зобов'язаний видати вчителю **документ про підвищення кваліфікації**, який відповідає пункту 13 постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами) та оприлюднити відомості про його видачу впродовж 15 календарних днів на своєму вебсайті.

Результати підвищення кваліфікації вчителів у суб'єктів підвищення кваліфікації, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою, не потребують окремого визнання чи підтвердження педагогічною радою школи. Результати підвищення кваліфікації в інших суб'єктів підвищення кваліфікації визнаються рішенням педагогічної ради школи.

**НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ № 1
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУ
«ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»**

Тернопільська початкова школа №1 здійснює планування діяльності на підставі ст. 53 Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898), Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 р. № 2205 та зареєстрованого Міністерством юстиції України 10.11.2020 р. за № 1111/35394, власного Статуту.

За Статутом Тернопільська початкова школа №1 має таку структуру:

- початкова школа.

Мова навчання – українська.

Річний навчальний план розроблено відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 р. № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою „Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів“» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 03.02.2021 р. № 140), листа Державної служби якості освіти від 06.08.2020 р. № 01/01-23/929 «Щодо результатів експертизи освітньої програми», протоколу засідання педагогічної ради Тернопільської початкової школи №1 від 29.08.2022 р. № 1 та наказу Тернопільської початкової школи №1 від 01.09.2022 №83 «Про організацію навчально-виховного процесу у школі на 2022/2023 н.р.».

У 2022/2023 навчальному році в Тернопільській початковій школі №1 функціонуватиме 12 класів, у яких навчатиметься 361 здобувач освіти.

Річний навчальний план Тернопільської початкової школи №1 на 2022/2023 навчальний рік складено відповідно до освітньої програми Тернопільської початкової школи №1, схваленої на засіданні педагогічної ради Тернопільської початкової школи №1 (протокол від 29.08.2022 № 1):

- для 1-4-х класів – за освітньою програмою «Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту „Інтелект України“ (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, науковий керівник І. В. Гавриш)», листом Державної служби якості освіти від 06.08.2020 р. № 01/01-23/929 «Щодо результатів експертизи освітньої програми», протокол засідання педагогічної ради Тернопільської початкової школи №1 від 29.08.2022 р.

II. Порядок вивчення окремих предметів

У 2021/2022 навчальному році у зв'язку з продовженням упровадження в практику діяльності Тернопільської початкової школи №1 всеукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» та відповідно до Державного

стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898), у 1-4-х класах початкової школи використано надану Державним стандартом початкової освіти можливість здійснення повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей.

З огляду на цілі та завдання дослідно-експериментальної роботи, що здійснюється на всеукраїнському рівні в межах Проєкту, до інваріантного складника змісту початкової освіти в 1–4-х проєктних класах уведено інтегрований курс «Я пізнаю світ».

Мовно-літературна освітня галузь у 1-4-х класах реалізується через навчальний предмет «Українська мова» (по 6 годин на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень).

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена предметом «Іноземна мова (англійська)». За рахунок годин варіативного складника навчального плану з метою підвищення рівня сформованості предметних компетентностей здобувачів освіти в 1-х, 2-х, 3-х та 4-х класах на 1 годину збільшено кількість годин предмета «Іноземна мова (англійська)» (1 клас – 3 години на тиждень; 2 клас – 4 години на тиждень; 3 клас – 4 години на тиждень; 4 клас – 4 години на тиждень).

Мета і завдання математичної освітньої галузі реалізуються через навчальний предмет «Математика» у 1-х класах (по 3 години на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень);

У 2-4 класах математична освітня галузь реалізується через навчальний предмет «Математика» (по 4 години на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень). За рахунок годин варіативного складника навчального плану з метою підвищення рівня сформованості предметних компетентностей здобувачів освіти в 2-х класах на 1 годину збільшено кількість годин предмета «Математика».

Мета і завдання мистецької освітньої галузі реалізується через інтегрований курс «Мистецтво» в 1-4-х класах (по 1 годині на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень).

Фізкультурна освітня галузь реалізується через навчальний предмет «Фізична культура» у 1-4-х класах (по 2 години на тиждень) та інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 1 годині на тиждень). Уведення до інтегрованого курсу «Я пізнаю світ» однієї години фізкультурної освітньої галузі в 1-4-х класах не лише забезпечує належний рівень рухової активності здобувачів освіти, а й дає можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів, зокрема порушення зору, постави тощо.

Мета і завдання громадянської й історичної, інформатичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, технологічної освітніх галузей реалізуються в 1-4-х класах через інтегрований курс «Я пізнаю світ» (по 4 години на тиждень), а також під час вивчення всіх інших навчальних предметів, що викладаються за навчальними програмами та навчально-методичними комплектами до них, розробленими авторським колективом Проєкту. Водночас у 3-4-х класах мета й

завдання інформатичної освітньої галузі реалізуються також у процесі вивчення навчального предмета «Інформатика» (по 1 годині на тиждень).

Річний навчальний план Тернопільської початкової школи №1 містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні, та варіативну складову, у якій передбачено вивчення курсу за вибором. За рахунок годин варіативної складової (для 1–4-х класів) річного навчального плану з метою підвищення рівня сформованості предметних компетентностей здобувачів освіти збільшено кількість годин:

- у 1-х класах – «Іноземна мова (англійська)» (по 1 годині на тиждень);
- у 2-х класах – «Математика» (по 1 годині на тиждень), «Іноземна мова (англійська)» (по 1 годині на тиждень);
- у 3-х класах – «Іноземна мова (англійська)» (по 1 годині на тиждень);
- у 4-х класах – «Іноземна мова (англійська)» (по 1 годині на тиждень).

За рахунок годин інваріантної складової річного навчального плану у 2022/2023 навчальному році будуть викладатися інтегровані курси, передбачені освітніми програмами: у 1-х класах – «Я пізнаю світ» (по 8 годин на тиждень) та «Мистецтво» (по 2 години на тиждень, з яких по 1 годині в межах інтегрованого курсу «Я пізнаю світ»); у 2-4 класах — «Я пізнаю світ» (по 8 годин на тиждень) та «Мистецтво» (по 2 години на тиждень, з яких по 1 годині в межах інтегрованого курсу «Я пізнаю світ»).

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002р. за № 229/6517 (зі змінами), поділ інших класів на групи під час вивчення окремих предметів у закладі загальної середньої освіти запроваджуватиметься:

- при вивченні української мови та іноземної мови (англійської) в 1-4-х класах, якщо кількість учнів у класі перевищує 27 осіб;
- при проведенні практичних занять з інформатики в 3–4-х класах з використанням комп'ютерів (клас ділиться на 2 групи, але не менше ніж 8 учнів у групі).

III. Структура навчального року

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» 2022/2023 навчальний рік розпочинається 01 вересня Днем знань, триває не менше 175 навчальних днів і закінчується 01 червня 2023 року.

Навчальні заняття організовують за семестровою системою:

I семестр – з 01 вересня по 29 грудня 2022 року,

II семестр – з 16 січня по 01 червня 2023 року.

Упродовж навчального року для здобувачів освіти організовуватимуться канікули: осінні – з 24 до 30 жовтня 2022 року, зимові – з 30 грудня 2022 до 15 січня 2023 року, весняні – з 27 березня до 02 квітня 2023 року.

Тривалість уроків у Тернопільській початковій школі №1 становить: у 1-х

класах – 35 хвилин, у 2–4-х класах – 40 хвилин.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 02.04.2018р. № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкової школи» різниця в часі навчальних годин 1–4-х класів компенсується збільшенням тривалості перерв між уроками, додатковий облік і компенсація навчального часу в початковій школі у 2022/2023 навчальному році не проводяться.

Відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 № 1369, учні 4-х класів складають державну підсумкову атестацію.

Режим роботи ЗЗСО – п'ятиденний навчальний тиждень, одна зміна.

складений відповідно до освітньої програми
«Освітня програма початкової школи
науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»
затверджено наказом Міністерства освіти і
науки України від 03.02.2021р. №140

Робочий навчальний план
Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради
за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»
на 2022/2023 навчальний рік

Назва освітньої галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	Разом
Мовно-літературна	Українська мова	6	6	6	6	24
	Іноземна мова(англійська)	2+1	3+1	3+1	3+1	11
Математична	Математика	3	4	4	4	15
Мовно-літературна	Я пізнаю світ*	8	8	8	8	32
Математична						
Природнича						
Соціальна і здоров'язбережувальна						
Громадянська та історична						
Технологічна						
Фізкультурна**						
Мистецька						
Інформатична	Інформатика			1	1	2
Інформатична				1	1	2
Мистецька	Мистецтво	1	1	1	1	4
Фізкультурна**	Фізична культура	2	2	2	2	8
Разом:		20+3	22+3	23+3	23+3	86+12
Гранично допустиме тижневе навантаження (ГДНН) (без фізк.)		20	22	23	23	88
Варіативна складова (ліміт годин)		1	2	1	1	4
Усього (без урахування поділу класу на групи)		23	25	26	26	100

*Розподіл годин між освітніми галузями в межах інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ»: 1-4 класи: мовно-літературна освітня галузь – 1 год/тижд.; громадянська та історична, інформатична, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна освітні галузі – разом 4 год/тижд.; математична освітня галузь – 1 год/тижд.; мистецька освітня галузь – 1 год/тижд.; фізкультурна освітня галузь – 1 год/тижд.

** Години, передбачені для фізичної культури (предмети «Я пізнаю світ» (1 год/тижд.) та «Фізична культура» (2 год/тижд.)), не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Мовно-літературна освітня галузь (українська мова та література)

Мова — унікальне явище культури, що є не тільки засобом спілкування, а й засобом засвоєння, зберігання й передачі знань, досвіду поколінь, віддзеркаленням ментальності народу, його душею. У мові виявляється свідомість як окремої людини, так і нації загалом.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти метою мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) у Програмі визнано формування в учнів 1–4-х класів системи ключових компетентностей (комунікативної, громадянської, соціальної, культурної, навчання впродовж життя тощо), загально предметних (мовленнєвої, мовної, читацької тощо) і предметних (компетентностей у галузі фонетики, орфоєпії, орфографії, лексикології, будови слова, морфології, синтаксису, стилістики, культури мовлення, теорії та історії літератури тощо) в органічній єдності всіх компонентів — цінностей і ставлень, знань, умінь і навичок, досвіду діяльності, а також наскрізних умінь (читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, критичного та системного мислення, здатності логічно обґрунтовувати позицію, творчості, ініціативності, конструктивного керування емоціями, здатності співпрацювати з іншими людьми).

Згідно з Державним стандартом початкової освіти в результаті опанування змісту мовно-літературної освітньої галузі здобувач освіти:

- 1) взаємодіє з іншими усно, критично сприймає та використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- 2) сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її; сприймає художній текст як засіб збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду;
- 3) висловлює думки, почуття та ставлення, обґрунтовує їх, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі онлайн, дотримується норм літературної мови;
- 4) досліджує індивідуальне мовлення — своє та інших осіб, використовує це для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

З метою реалізації цілей мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) та досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання виокремлено такі змістові лінії: «Взаємодію усно», «Читаю», «Взаємодію письмово», «Досліджую мовні та мовленнєві явища».

До провідних завдань змістової лінії «Взаємодію усно» належить формування в учнів усної комунікативної компетентності як органічної складової соціальної компетентності, а саме: цінностей, ставлень, знань, умінь, навичок і досвіду ефективного усного спілкування (слухання, монологічного та діалогічного мовлення).

Змістова лінія «Читаю» передбачає формування в учнів компетентності в галузі раціонального читання як інтегрованого особистісного утворення, що виявляється в розвитку мотивації до читацької діяльності, розумінні цінності читання в житті людини, наявності знань із теорії літератури і щодо особливостей читацької діяльності та шляхів підвищення її ефективності, здатності читати швидко з повним розумінням прочитаного та запам'ятовувати важливу інформацію, в умінні свідомо обирати тексти для читання, переказувати їх, аналізувати та інтерпретувати як у логічному, так і в емоційно-чуттєвому контекстах, у

спроможності до літературної та інших видів творчості з урахуванням ідей, ставлень, міркувань, емоцій, що викликані прочитаним.

Змістова лінія «Взаємодію письмово» спрямована на формування в учнів компетентності в галузі писемного мовлення, що виявляється в їхньому прагненні та здатності створювати письмові висловлення (зокрема, онлайн-повідомлення) відповідно до норм літературної мови та з урахуванням їхньої мети, адресата, особливостей різних типів і жанрів, а також редагувати письмові тексти.

Змістова лінія «Досліджую мовні та мовленнєві явища» спрямована на формування в учнів прагнення та здатності вивчати мовлення як процес використання мови під час спілкування й удосконалювати власне мовлення, аналізуючи здобуту інформацію, а також досліджувати українську мову як засіб людського спілкування і галузь наукового знання, використовуючи результати дослідження у власній мовленнєвій діяльності.

Змістові лінії реалізуються через навчальний предмет «Українська мова» (1–4 класи — 6 год/тижд.) та інтегрований курс «Я пізнаю світ», у якому на мовно-літературну освітню галузь (українська мова та література) у 1–4 класах відведено по 1 год/тижд. Загальна кількість навчальних годин, що виділяються на мовно-літературну освітню галузь (українська мова та література), — 7 год/тижд.

На уроках української мови і навчального предмета «Я пізнаю світ» реалізуються інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, STEM-освіти, раціонального читання, повного засвоєння навчальних одиниць, збагачення освітнього процесу тощо.

Математична освітня галузь

Домінантою змін у системі початкової освіти України є її модернізація на засадах компетентнісного підходу. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24.07.2019 р. № 688) метою математичної початкової освіти в Програмі визнано формування в учнів математичної компетентності як ключової в єдності взаємопов'язаних компонентів (знань, умінь і навичок, цінностей і ставлень), інших ключових компетентностей і наскрізних умінь; розвиток математичних здібностей, логічного мислення, креативності, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір і використовувати здобуті знання в повсякденному житті.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти в результаті опанування змістом математичної освітньої галузі здобувач освіти:

- 1) досліджує ситуації і визначає проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів;
- 2) моделює процеси і ситуації, розробляє стратегії (плани) дій для розв'язування різноманітних задач;
- 3) критично оцінює дані, процес та результат розв'язування навчальних і практичних задач;
- 4) застосовує досвід математичної діяльності для пізнання навколишнього світу.

З метою реалізації цілей математичної освітньої галузі та досягнення здобувачами освіти загальних результатів навчання виокремлено такі змістові лінії:

«Математика навколо мене», «Вивчаю математичні процеси та явища», «Критично оцінюю дані та власну математичну діяльність», «Досліджую навколишній світ засобами математики».

Згідно з Державним стандартом початкової освіти провідними цілями змістової лінії *«Математика навколо мене»* визнано: формування в учнів 1–4-х класів стійкого інтересу до математики, уявлення про математику як частину загальнолюдської культури, як метод пізнання навколишнього світу, розуміння значущості математики для подальшого суспільного прогресу; створення умов для формування логічного й абстрактного мислення дітей, забезпечення їхнього інтелектуального розвитку. Досягнення цих цілей виявляється, зокрема, у здатності дітей розпізнавати серед ситуацій зі свого життя ті, які потребують перелічування об'єктів, вимірювання величин, обчислення; аналізувати проблемні ситуації зі свого життя; визначати групу пов'язаних між собою величин для розв'язування повсякденних проблем математичного змісту; прогнозувати результат виконання арифметичних дій.

Основною метою змістової лінії *«Вивчаю математичні процеси та явища»* відповідно до Державного стандарту початкової освіти визнано міцне і свідоме опанування учнями системи математичних знань, умінь і навичок, необхідних для продовження математичної освіти в основній школі та вивчення суміжних дисциплін. Показниками досягнення цієї мети є сформована у випускників 4-го класу здатність перетворювати отриману інформацію на схему, таблицю, схематичний рисунок; обирати послідовність дій для розв'язування проблемної ситуації та числові дані, необхідні й достатні для відповіді на конкретне запитання; визначати дію/дії для розв'язування проблемної ситуації та виконувати її/їх.

Змістова лінія *«Критично оцінюю дані та власну математичну діяльність»* передбачає формування в учнів 1–4-х класів критичного й логічного мислення, що виявляється у сформованості у випускників 4-го класу здатності визначати, чи достатньо даних для розв'язування проблемної ситуації; з'ясовувати, чи існує інший шлях розв'язування проблемної ситуації; перевіряти правильність результату арифметичної дії; знаходити помилки та виправляти їх.

Реалізація ключової мети змістової лінії **«Досліджую навколишній світ засобами математики»** — створення умов для розвитку математичних здібностей учнів — вимагає розв'язування таких взаємопов'язаних завдань, визначених Державним стандартом початкової освіти: формування в дітей здатності визначати істотні, спільні й відмінні ознаки об'єктів навколишнього світу; порівнювати, об'єднувати їх у групу і розподіляти на групи за спільною ознакою; лічити об'єкти, позначати числом результат лічби; порівнювати числа та впорядковувати їх; конструювати площинні та об'ємні фігури з підручного матеріалу, створювати макети реальних та уявних об'єктів; вимірювати величини за допомогою підручних засобів і вимірювальних приладів.

Змістові лінії реалізуються через навчальний предмет «Математика» (1 клас — 3 год/тижд.; 2–4 класи — 4 год/тижд.) та інтегрований курс «Я пізнаю світ», у якому на математичну освітню галузь у 1–4 класах відведено 1 год/тижд.

На уроках математики та навчального предмета «Я пізнаю світ» реалізуються інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, STEM-освіти,

раціонального читання, повного засвоєння навчальних одиниць, збагачення освітнього процесу.

Природнича освітня галузь

Реалізація компетентнісної моделі початкової освіти в Проєкті на засадах STEM-освіти як аксіологічного імперативу розвитку національних освітніх систем у світі вимагає суттєвого осучаснення змісту природничої освітньої галузі, удосконалення методів, форм і засобів навчання здобувачів освіти.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти метою природничої освітньої галузі в початковій школі Проєкту визнано формування компетентностей у галузі природничих наук, техніки й технологій, екологічної та інших ключових компетентностей на основі опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою; формування основ наукового світогляду й критичного мислення; становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки учнів у навколишньому світі завдяки усвідомленню ними принципів сталого розвитку.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти в результаті опанування змістом природничої освітньої галузі здобувач освіти:

1) відкриває світ природи, набуває досвіду її дослідження, шукає відповіді на запитання, спостерігає, експериментує й моделює, виявляє допитливість і отримує радість від пізнання природи;

2) опрацьовує та систематизує інформацію природничого змісту, що отримана з доступних джерел, і подає її в різних формах;

3) усвідомлює розмаїття природи, взаємозв'язки її об'єктів та явищ, пояснює роль природничих наук і техніки в житті людини, значення відповідальної діяльності в природі;

4) критично оцінює факти, поєднує новий досвід з набутим раніше і творчо його використовує для розв'язання проблем природничого характеру.

З метою реалізації цілей природничої освітньої галузі та досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання виокремлено такі змістові лінії: **«Я — дослідник», «Я у світі», «Я — винахідник».**

Змістові лінії *«Я — дослідник»* і *«Я — винахідник»* спрямовані на реалізацію одного з основних завдань STEM-освіти — формування в учнів дослідницької компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій як єдності концептуальної (розуміння природничо-наукових і математичних концепцій, операцій та відношень), стратегічної (здатність формулювати й розв'язувати наукові, технічні та технологічні проблеми), когнітивної (здатність логічно мислити, пояснювати, аргументувати, а також здатність до рефлексії), операційної (здатність охайно та гнучко виконувати операції), аксіологічної (здатність розглядати об'єкт як корисний одночасно зі спроможністю вірити у власну ефективність).

Робота з формування в учнів дослідницької та винахідницької компетентностей розпочинається з 1-го класу й спрямовується на забезпечення здатності здобувачів освіти формулювати запитання наукового характеру та інженерні завдання; створювати й використовувати моделі; планувати й проводити дослідження; аналізувати й інтерпретувати дані; використовувати математичний апарат; конструювати наукові пояснення та проєктувати інженерні рішення; будувати аргументи на основі фактів; отримувати, оцінювати й коректно інтерпретувати

інформацію.

Визначаючи цілі, зміст, методи, форми й засоби змістової лінії «*Я у світі*», ми враховували те, що характерною особливістю STEM-освіти є фундаменталізація освіти, що виявляється в поглибленому вивченні учнями предметів природничо-математичного циклу, починаючи з 1-го класу, та формуванні в них знань про такі узагальнювальні (наскрізні) поняття, як закономірності, масштаб, пропорційність, величини, системи, моделі систем, матерія, енергія, структура і функції, стабільність і змінність тощо.

Змістові лінії реалізуються в повному обсязі через інтегрований навчальний предмет «Я пізнаю світ», у якому на природничу, технологічну, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську й історичну освітні галузі як взаємопов'язані складові цілісної картини світу відводиться в 1–4 класах 4 год/тижд. При цьому використовуються технології.

Іншомовна освітня галузь

Головна мета навчання іноземної мови в початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями учнів початкових класів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному закладі загальної середньої освіти надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати в межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови в початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, умотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової освіти. Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою в контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати й розуміти автентичні тексти різних жанрів та видів із різним рівнем

розуміння змісту;

- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Функції іноземних мов у реалізації мети початкової освіти. У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя в мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- здобуття знань про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу — носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
- готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
- потреби подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
- здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» у початковій школі. Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у закладах загальної середньої освіти на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Інтегровані змістові лінії

Змістова лінія **«Екологічна безпека та сталий розвиток»** спрямована на формування основ соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля й розвитку суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- сприймання природи як цілісної системи;
- взаємозв'язок людини й навколишнього середовища;
- готовність обговорювати питання, пов'язані зі збереженням навколишнього середовища.

Реалізація змістової лінії **«Громадянська відповідальність»** сприяє формуванню основ відповідального ставлення до громади і суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- усвідомлення дитиною власних прав і обов'язків;
- формування толерантного ставлення до інших;
- уміння співпрацювати та ухвалювати спільні рішення.

Реалізація змістової лінії **«Здоров'я і безпека»** сприяє формуванню безпечного життєвого середовища та основ здорового способу життя.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- розуміння правил безпечної поведінки;
- усвідомлення впливу шкідливих звичок на здоров'я людини;
- дотримання здорового способу життя.

Змістова лінія **«Підприємливість та фінансова грамотність»** спрямована на розуміння практичних аспектів фінансових питань.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- усвідомлення власних фінансових потреб;
- продукування ідей та їх реалізацію;
- уміння визначати пріоритети та планувати дії.

Технологічна освітня галузь

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс **«Дизайн і технології»**.

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: **«Інформаційно-комунікаційне середовище»**, **«Середовище проєктування»**, **«Середовище техніки і технологій»**, **«Середовище соціалізації»**.

Змістова лінія *«Інформаційно-комунікаційне середовище»* охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробі; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія *«Середовище проєктування»* спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; проєктування — моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їхніми властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія *«Середовище техніки і технологій»* передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія *«Середовище соціалізації»* спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проєктно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благодійної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем, розв'язання життєвих проблем, встановлення взаємозв'язків з іншими освітніми галузями. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного й естетичного виробу — індивідуально, у парі або групі, оцінювання і презентація результатів навчання. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм.

Інформатична освітня галузь

Метою інформатичної освітньої галузі є формування в здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь

- знаходити та опрацьовувати інформацію з використанням пошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної

взаємодії;

- дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями **«Інформація. Дії з інформацією»**, **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій з інформацією»**, **«Об'єкт. Властивості об'єкта»**, **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»**, **«Алгоритми»**.

Змістова лінія *«Інформація. Дії з інформацією»* базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання в навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія *«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій з інформацією»* передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії *«Об'єкт. Властивості об'єкта»* розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей.

Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, упорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Учаться будувати складні об'єкти із запропонованих частин, зокрема самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами — у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»** забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема в табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія **«Алгоритми»** спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми

для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; уміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки.

Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання.

Важливо, щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Суттєвим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їхньої творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей.

Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організовувати навчання в закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмета здійснюється в таких аспектах: 1) рівень володіння теоретичними знаннями; 2) здатність до застосування вивченого матеріалу в практичній діяльності; 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; 4) уміння співпрацювати; 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів; 6) свідоме знання правил безпечної праці.

Громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі «Я пізнаю світ»

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; у межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, у процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язування учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми є особистісний розвиток учнів початкових класів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують

датність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язування таких завдань:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, установлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), установлення зв'язків і залежностей у природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематична основа курсу реалізується завдяки змістовим лініям, які визначені Державним стандартом початкової освіти:

- **«Людина»** (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);
- **«Людина серед людей»** (стандарти поведінки в сім'ї, у суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);
- **«Людина в суспільстві»** (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);
- **«Людина і світ»** (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка спиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів учнів початкових класів і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення,

спрямовується у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я пізнаю світ» передбачають включення учнів у практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як-от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне — відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, установлення часової і логічної послідовності явищ, подій; установлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

Мистецька освітня галузь

Метою навчання мистецтва в школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань;
- пробудження інтересу до пізнання творів різних видів мистецтва;
- виховання гордості за здобутки рідного мистецтва й поваги до творчості інших етносів та народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва відповідно до вікових можливостей з використанням мистецької термінології;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- формування елементарних умінь застосовувати цифрові технології у мистецькій творчості й презентувати здобутки;
- розвиток мистецьких здібностей, здатності самовираження й керування власними емоційними станами через мистецтво та різні види художньої творчості;
- формування здатності встановлювати асоціації між видами мистецтва; між мистецтвом і явищами довкілля;

- досягнення усвідомлення значення мистецтва в житті людини;
- виховання культури глядача-слухача;
- формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Реалізація поставленої мети і завдань здійснюється за змістовими лініями: **«Художньо-творча діяльність»**, **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»**, **«Комунікація через мистецтво»**, які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія *«Художньо-творча діяльність»* націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне опанування основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія *«Сприймання та інтерпретація мистецтва»* спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії *«Комунікація через мистецтво»* націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво в середовищі, зокрема в різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва в початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва (за допомогою коментування дорослого) й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/здатність спілкуватися рідною);
- визначення пропорцій, метра, запису ритму тощо) (математична компетентність);
- спостереження, дослідження й відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення й потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);
- співпраці з іншими, зокрема участі в мистецьких заходах, прикрашенні

середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результати; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);

- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність);
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через утілення в практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній);
- презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність);
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

Мистецька освітня галузь може реалізовуватися через інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва (наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо) за умови реалізації впродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

Фізкультурна освітня галузь

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять і виховання фізично загартованих та патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- розвиток у молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- розвиток у молодших школярів здатності застосовувати навички самоконтролю і самооцінювання власного фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й

однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими змістовими лініями:

«Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організовуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися своїми перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

ДОДАТОК 2

ПОГОДЖУЮ

Начальник Тернопільського міського управління
Головного управління Держпродспоживслужби
області
Гавришків І.Є.

«__» _____ 2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Тернопільської
початкової школи № 1 ТМР Тернопільській
від 01.09.2022 р. № 83

Структура роботи Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради на 2022-2023 н.р.

Школа працює в режимі п'ятиденного робочого тижня.
Навчальні заняття організовано:

I семестр

01.09.2022 р. по 29.12.2022 р.

Канікули:

24.10.2022 р. по 30.10.2022 р.

II семестр

16.01.2023 р. по 01.06.2023 р.

Канікули:

**30.12.2023 р. по 15.01.2023р.
27.03.2023р. по 02.04.2023р.**

З урахуванням воєнного стану, епідеміологічної ситуації та кліматичних умов, за погодженням з управлінням освіти і науки Тернопільської міської ради, структура навчального року та графік учнівських канікул може змінюватися.

Відповідно до режиму роботи навчання починається о 8 год 30 хв. Урок у першому класі триває 35 хв, у 2-4-их класах – 40 хв. Після закінчення навчальних занять працює група продовженого дня відповідно до режиму роботи школи.

Навчальний рік триває 175 робочих днів.

Рішенням педагогічної ради школи від 29.08.2022р. №1 затверджено такі форми організації освітнього процесу у 2022/2023 н.р.: очна, дистанційна, сімейна (домашня).

Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ № 460 від 16.06.2020р. та листа ДСНС № 03-1870/162-2 від 14.06.2022 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти», згідно з висновком «Акту оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття» від 22.08.2022р. підвальне приміщення закладу рекомендовано до використання для укриття населення як найпростіше укриття та включення до фонду захисних споруд. За результатами проведеного огляду встановлено, що підвальне приміщення закладу має загальну площу 324,3 кв.м, що дозволяє забезпечити укриттям усіх учнів школи (361 дитину в розрахунку 0,6 кв.м. на дитину).

ДОДАТОК 3

ПОГОДЖУЮ

Начальник Тернопільського міського управління
Головного управління Держпродспоживслужби
Тернопільській області
Гавришків І.Є.

«__» _____ 2022 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Тернопільської
початкової школи № 1 ТМР
від 01.09.2022 р. № 83

Режим роботи Тернопільської початкової школи № 1 Тернопільської міської ради на 2022-2023 н.р. Тривалість уроків:

1-й клас

- 1 ур. – 8.30-9.05
- 2 ур. – 9.25-10.00
- 3 ур. – 10.25-11.00
- 4 ур. – 11.20-11.55
- 5 ур. – 12.20-12.55

2-й клас

- 1 ур. – 8.30-9.10
- 2 ур. – 9.25-10.05
- 3 ур. – 10.25-11.05
- 4 ур. – 11.20-12.00
- 5 ур. – 12.20-13.00

3-4 класи

- 1 ур. – 8.30-9.10
- 2 ур. – 9.25-10.05
- 3 ур. – 10.25-11.05
- 4 ур. – 11.20-12.00
- 5 ур. – 12.20-13.00
- 6 ур. – 13.15-13.55

РЕЖИМ РОБОТИ ПЕРШИХ КЛАСІВ:

8.15-8.30 – прийом дітей
8.30-9.05 – перший урок
9.05-9.25 – перерва
9.25-10.00 – другий урок
10.00-10.25 – перерва
10.25-11.00 – третій урок
11.00-11.20 – перерва
11.20-11.55 – четвертий урок
11.55-12.20 – обід
12.20-12.55 – п'ятий урок
12.55-14.20 – прогулянка
14.20-14.50 – щоденні 5
14.50-15.30 – самопідготовка
15.30-15.45 – підвечірок
15.45-16.20 – I заняття
16.20-16.30 – перерва
16.30-17.05 – II заняття
17.05-18.15 – прогулянка, повернення дітей додому

РЕЖИМ РОБОТИ ДРУГИХ КЛАСІВ:

8.15- 8.30– прийом дітей
8.30- 9.10 – перший урок
9.10- 9.25 – перерва
9.25- 10.05 – другий урок
10.05-10.25– перерва
10.25-11.05– третій урок
11.05-11.20 – перерва
11.20-12.00 – четвертий урок
12.00-12.20 – перерва
12.20-13.00 – п'ятий урок
13.00- 13.20 – обід
13.20-14.20 – прогулянка
14.20-14.50 – щоденні 5
14.50-15.30 – самопідготовка
15.30-15.45 – підвечірок
15.45-16.25 – I заняття
16.25-16.35 – перерва
16.35-17.15 – II заняття
17.15-18.15 – прогулянка, повернення дітей додому

РЕЖИМ РОБОТИ ТРЕТІХ КЛАСІВ

8.15- 8.30– прийом дітей
8.30- 9.10 – перший урок
9.10- 9.25 – перерва
9.25- 10.05 – другий урок
10.05-10.25– перерва
10.25-11.05– третій урок
11.00-11.20 – перерва
11.20-12.00 – четвертий урок
12.00-12.20 – перерва
12.20-13.00 – п'ятий урок
13.00-13.20 – обід
13.20-14.20 – прогулянка (13.15-13.55 – шостий урок 1 раз/тиждень)
14.20-14.40 – щоденні 5
14.40-14.50 – перерва
14.50-15.50 – самопідготовка
15.50-16.05 – підвечірок
16.05-16.45 – I заняття
16.45-16.55 – перерва
16.55-17.35 – II заняття
17.35-18.15 – прогулянка, повернення дітей додому

РЕЖИМ РОБОТИ ЧЕТВЕРТИХ КЛАСІВ

8.15- 8.30– прийом дітей
8.30- 9.10 – перший урок
9.10- 9.25 – перерва
9.25- 10.05 – другий урок
10.05-10.25– перерва
10.25-11.05– третій урок
11.00-11.20 – перерва
11.20-12.00 – четвертий урок
12.00-12.20 – обід
12.20-13.00 – п'ятий урок
13.00-14.20 – прогулянка (13.15-13.55 – шостий урок 1 раз/тиждень)
14.20-14.40 – щоденні 5
14.40-14.50 – перерва
14.50-15.50 – самопідготовка
15.50-16.05 – підвечірок
16.05-16.45 – I заняття
16.45-16.55 – перерва
16.55-17.35 – II заняття
17.35-18.15 – прогулянка, повернення дітей додому

ДОДАТОК 4

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Тернопільської
початкової школи № 1 ТМР
від 31.08.2022 р. № 57

**Мережа класів
на 2022/2023 навчальний рік**

№	Класи	Кількість учнів	Мова навчання	Іноземна мова
1	1-А	33	Українська	Англійська
2	1-Б	33	Українська	Англійська
3	1-В	32	Українська	Англійська
Усього	3	96		
4	2-А	26	Українська	Англійська
5	2-Б	31	Українська	Англійська
6	2-В	29	Українська	Англійська
Усього	3	86		
7	3-А	31	Українська	Англійська
8	3-Б	31	Українська	Англійська
9	3-В	30	Українська	Англійська
Усього	3	92		
10	4-А	31	Українська	Англійська
11	4-Б	29	Українська	Англійська
12	4-В	26	Українська	Англійська
Усього	3	86		
Загальна кількість	12	360		